

TRIBUNALUL POPORULUI

- INSTRUMENT AL JUSTIȚIEI PROLETARE -

Oana Ilie

Tribunalul Poporului, instituție creată special pentru instrumentarea proceselor politice, a cunoscut în scurta sa existență (aproximativ un an și jumătate) două faze. Prima dintre ele și cea mai mediatizată, s-a desfășurat de la înființarea lui și până la izbucnirea grevei regale, iar cea de-a doua, post - grevă, beneficiind de o serie de amânări a termenului final de funcționare. Presa vremii nu va menționa însă motivul pentru care activitatea Tribunalului Poporului s-a oprit brusc în mijlocul procesului Centralei evreilor, dar în cadrul ședințelor de guvern, nu o singură dată, noii guvernanți aveau să remarce că judecarea proceselor politice din România ar fi fost de mult încheiată, dacă nu exista această pauză. Acesta va fi de altfel și pretextul pentru care activitatea Tribunalului Poporului va fi prelungită, motivul ținând însă de numărul prea mic de cazuri finalizate, infim față de predicțiile guvernanților.

La o primă lectură a presei întreruperea activității tribunalului nu este evidentă decât în momentul în care, în august 1945, se anunță începerea Procesului Centralei Evreilor, pentru ca în februarie 1946 procesul să fie reluat de unde rămăsese cu un an în urmă.

Reluarea activității Tribunalului Poporului este marcată ca o mare victorie, în ziarul din 16 februarie 1946 apărând pe prima pagină, central un articol al cărui titlu este scris cu majuscule: „În cursul dimineții de azi TRIBUNALUL POPORULUI ÎȘI REIA ACTIVITATEA”.

În primul său an de existență (impropriu zis, pentru că a funcționat efectiv doar între mai și august), Tribunalul Poporului a judecat 9 mari procese, marcate în presa vremii și consacrate în literatura de specialitate ca loturi: lotul Macici, lotul ziariștilor, lotul criminalilor de la Râbnița și Iampol, etc.

Lotul Macici

Primul dintre procesele judecate de Tribunalul Poporului este cel al generalului Macici, chiar dacă în „Scânteia ” din 26 ianuarie fusese publicat un act de acuzare, al lui Vasile Ionescu, director general al Radiodifuziunii, învinuit de legături cu Germania, cu regimul antonescian, propagandă în favoarea acestora și îndemn la război contra U.R.S.S.. Din ianuarie și până în mai prioritățile regimului se schimbă, iar procesul „criminalului de război” Vasile Ionescu este pierdut undeva pe drum, generalul Macici și cei din lotul lui transformându-se în principalii inamici ai noului regim.

Interesant de remarcat este că la 2 februarie se dăduse publicității, (prin intermediul presei) o listă cu persoane arestate sub învinuirea de criminali de război și dezastrul țării. Numărul celor arestați este de 64 de persoane, printre care îi regăsim pe cei doi Antonescu, o serie din meiniții guvernului, militari și oameni politici din interbelic.

Sub titulatura „lotul Antonescu” îi aflăm pe: I. Antonescu, Mihai Antonescu, gen. Pantazi C-tin, profesor Gh. Alexianu, Eugen Cristea, gen. Voiculescu C-tin, gen. Calotescu Cornel, gen. Tobescu C-tin, gen V. Ionescu, col. Elefterescu Mircea, gen. C-tin. Vasiliu - Picky, col. mag. Velciu, col. mag. Soltan Chirilă, col. Kriner Max, lt. col. Isopescu Modest, col. medic Gh. Cărbunescu, căpitan magistrat rez. Atanasiu, lt. rez. Rădulescu Ștefan, lt. rez. Popescu Dorin, sublt. Ghinoreanu Florin, Olaru Vasile, Solacu Teodor, Kupfer Romeo, Râmnicu A. Ion, Fotiade A. Iou, Minescu C-tin, Consolarina Cleopatra, Vidrașcu C-tin, Chirăscu Vladimir, Rotaru Mihail, Popescu Nicolae, Antoniu Ciolac, Rusu Liviu, Nani Vladimir, Ioniță Nicolae, Rantea D-tru, Neagu Nicolae, Popescu Gabriel, Voronca Olivian, Dogaru Valentin, Hațieganu Ion, Niculescu Octavian, Maican Aurel Ion, Ticulescu Ion – vinovați de crime de război și Manoilescu Mihai, Valer Pop, Gigurtu Ion, Marinescu C. Ion, Petrovici Ion, Vlădescu Ovidiu, Ion Al. Brătescu Voinești, Cerkavsky Emanoil, Veturia O. Goga, gen. Petrovicescu C., Titus Dragoș, Otetelișanu Enric, arh. I.D. Enescu, Grosman Adolf, Gringold Nandor, Georoceanu Vintilă, Brăileanu Traian, Cosmovici Horia, Gh. A. Cuza – vinovați de dezastrul țării¹. Mare parte dintre ei îi vom regăsi în boxa acuzațiilor de-a lungul perioadei studiate.

A doua zi sunt anunțate noi arestări (Romulus Seișanu – care va face parte din lotul ziaristilor, gen. Gh. Dobre, gen. Iliescu Mihai, col. mag. Manea Cristea, lt.-col. Gavat Ștefan, lt.-col. Murgescu Ion, căpitan rez. jandarmi Buradescu S., Ion Dimitrescu și Radu Gyr² (ultimii incluși în același lot al ziaristilor). În ceea ce-l privește pe generalul Macici, acesta este arestat la 26 aprilie, pentru ca: la două săptămâni de la arestare să-l regăsim ca actor principal în procesul primului lot judecat de Tribunalul Poporului din București.

Începând la 14 mai, procesul lotului Macici va ține capul de afiș al presei oficiale timp de 15 zile, alături de relatările din sala de judecată (rechizitoriul, interogatoriul, depozițiile martorilor, etc.), întâlnindu-se frecvent ecourile procesului. Sunt prezentate o serie de scrisori, apeluri, moțiuni și manifestații publice în care toată lumea, de la vlădică la opincă, cere pedeapsa capitală pentru acuzați. Articolele sunt scrise într-o manieră unilaterală (cum era și firesc pentru acea perioadă) fără a se oferi o cât de mică prezumție de nevinovăție. Ceea ce este însă mult mai grav este catalogarea lor drept vinovați chiar înainte ca tribunalul să se pronunțe.

¹ „Scânteia”, din 2 februarie 1945.

² „Scânteia”, din 3 februarie 1945.

În acest sens, în „România Liberă” din 20 mai putem citi: „Din mii de guri, un singur strigăt. Din mii de piepturi o singură dorință: Moarte criminalilor de război! Moarte ucigașilor! Moarte lor!”³, în timp ce Alexandra Sidorovici, acuzator public declara: „nici o iertare pentru criminali! Iertarea pentru călăii poporului ar fi egală cu o crimă împotriva poporului”⁴.

Acest tip de prezentare a proceselor politice se va menține până la sfârșitul perioadei analizate, fiecare dintre „marile” (din punctul de vedere al autorităților) procese fiind însoțite de note și comentarii în care acuzații sunt prezentați, prin intermediul unui limbaj extrem de virulent și a unor întâmplări zugrăvite în cele mai sumbre culori, transformându-i în cei mai periculoși crimincli, trădători, ucigași de copii, etc.

Chiar dacă presa centrală îl prezintă pe Macici ca pe cel mai mare criminal din istorie, în teritoriul lucrurii nu stau chiar cum și-ar dori puterea nou instaurată. La ședința cu responsabilii resorturilor de „Propagandă și Agitație a comitetelor județene din întreaga țară” desfășurată în perioada 11 – 14 iunie 1945, mare parte din delegați aveau să spună că, în ceea ce privește campania împotriva criminalilor de război, nu au avut mare succes, populația primind cu reticență articolele din ziare sau mitingurile pe această temă. „Propaganda noastră nu a reușit să facă din problema criminalilor de război, o problemă a maselor și să cultivăm ura neîmpăcată împotriva criminalilor fasciști”⁵ avea să spună reprezentantul Regiunii Alba –Julia, tov. Belea, în timp ce reprezentantul Iașului menționa că mitingul convocat nu le-a reușit deoarece: „Campănia criminaților de război nu a fost susținută (...). S-au ținut câteva conferințe după sentință. (...) Prin permutarea sentinței s-au creat confuzii”⁶. Și toate acestea în condițiile în care a existat „inițiativă” din partea lor: „În special un panou mare, lucrat după indicațiile Agitprop - ului regional, reprezentându-l pe Macici călcând peste cranii, în fund profilându-se spânzurători și magazii arzând. Macici saluta cu mâna la chipiu, iar dedesubt cuvintele: <<Domnule Mareșal conducător, ordinea domnește la Odessa>>”⁷ (este vorba de panoul realizat de Regionala Constanța, sursă de inspirație fiind un tablou al pictorului rus Vereșciagi: „Ordinea domnește la Varșovia”).

Conform dictonului latinesc *audiatur et altera pars*, pentru cealaltă perspectivă asupra acestui proces ne-am oprit asupra unui articol apărut în revista „Memoria” sub semnătura Ileana Macici, soția „criminalului de război Macici”⁸.

„De fapt, singurul element real în acest proces înscenat a fost prezența în Odessa a generalului Macici în zilele de 23, 24 și 25 octombrie 1941, trimis acolo cu o însărcinare precisă, fără nici o legătură cu represaliile militare, ordonate și

³ Aurel Baranga, *Aspecte de la procesul „criminalilor de război”*, în „România Liberă”, din 21 mai 1945.

⁴ „Scânteia”, din 18 mai 1945.

⁵ A.N.I.C., fond *Cancelarie*, dosar 61/ 1945, f.21.

⁶ *Ibidem*, f. 43.

⁷ *Ibidem*, f. 61.

⁸ Ileana Macici, *Am vrut să fiu la înălțimea numelui Macici*, în „Memoria”, nr. 6, p. 48.

executate fără participarea sa”⁹. Cu toate că generalul Macici n-a avut nici o comandă operativă pe frontul de est, a fost implicat în acest prim lot judecat de Tribunalul Poporului prin care se dorea de fapt decapitarea armatei române.

Chiar dacă între general și evenimentele din Odessa (represalii ordonate de Antonescu în contrapondere față de aruncarea în aer a comandamentului armatei române) nu se putea face nici o legătură, Tribunalul Poporului a „reușit –o”. Pentru aceasta nu s-au permis însă la judecată acele probe care l-ar fi disculpat pe Macici.

„A urmat procesul. O parodie. Nu mi s-a dat voie să asist. Am încercat să pătrund în tribunal dar o <<tovarășă>>, Alexandra Sidorovici, aflând cine sunt, m-a palmuit și m-a aruncat afară cu o <<sfântă mânie proletară>>! Am apelat la un avocat, pe nume Vasilescu – Cluj. (...) un escroc. (...) Drept onorariu, mi-a cerut un milion. Erau bani grei pe atunci. Mi-a fost greu să-i procur, dar m-am împrumutat ici acolo și i-am dat. N-a făcut nimic. Soțul meu s-a apărat singur. Mai bine ca el nu putea nimeni s-o facă”¹⁰. În același an este publicată și o broșură purtând titlul sugestiv, *Primul proces al criminalilor de război*. Spre deosebire de toate celelalte broșuri propagandistice consacrate proceselor politice, apărute de-a lungul vremii, acest text nu este o prezentare a procesului, cu fragmente din interogatorii, rechizitoriu, etc., ci, pur și simplu, un comentariu al celor întâmplate în sala de judecată. Acest mod de abordare are un rol manipulativ, intoxicând cititorul cu versiunea oficială.

La 21 mai, după spusele doamnei Macici, 24 după „Scânteia ” (dar oricum acest aspect contează prea puțin) este pronunțată sentința.

Condamnați la moarte: Macici Nicolae, Niculescu Mihail, zis Coca, Constantin Trestioreanu, Calotescu Cornel, Stere Marinescu, Zlătescu Gheorghe, Murgescu Ion, Finkelstein Beniamin, zis Bubi, Buradescu Sever, Ceacnir Dumitru, Isopescu Modest, Pădure Aristide, Mănescu Vasile, Ghineraru Florin, Avram Creștinu, Gavăț Ștefan, Haraga Ion, Bulatu Dumitru, Gheorghe Grigorescu, Pătrășcoiu Nicolae;

Condamnați la moarte în lipsă: Ionescu Radu, Bălăceanu Eugen, Popescu Cristodor, Ambruș Romulus, Wielentz Alfred, Cuvila Cuveta Serghie (dispărut), Dumitrescu Mihail, Mihailiuc Constantin, Solomon Ștefan;

Condamnat la muncă silnică pe viață: Trepăduș Grigore;

Condamnați la 5 ani închisoare și degradare civică pe timp de 5 ani: Bobei Gheorghe, Năstase Ion, Landau Izu, Constantin Alexandrescu;

Condamnat la 4 ani temniță grea și degradare civică pe timp de 5 ani: Popescu Lucian;

Condamnat la 2 ani temniță grea și degradare civică pe timp de 2 ani: Hațieganu Ion;

Condamnat la 1 an temniță grea: Melinescu Nicolae;

Achitat: Clinceanu Constantin.

⁹ *Ibidem*, p. 49.

¹⁰ *Ibidem*, p. 52.

Doamna Macici încearcă să intervină pentru soțul ei, și apelează la Maniu care se duce în prima fază la P. Groza (îl refuză) și apoi la rege, care acceptă comutarea pedepselor cu moartea, în muncă silnică pe viață. Inițiativa comutării pedepsei este prezentată de regim ca fiind proprie (Pătrășcanu și cu P. Groza s-au dus la rege și i-au prezentat cererile de grațiere, iar regele a acceptat comutarea pedepsei)¹¹.

Procesul lotului Macici a fost judecat între 14 – 22 mai, iar recursul pe 30 mai. Completul de judecată a fost compus din Ilie Țabrea, Alexandru Voitinovici (președinte), Niță Vasile, Gheorghe Bruteanu, Gheorghe Ionescu, Ion Păuna, Dumbravă Joița, Constantin Țiulescu, Stelian Nițulescu și Dumitru Săracu – acuzator public.

Chiar dacă a acceptat recursul, guvernul a invocat apoi de câte ori a avut nevoie acest gest de „generozitate”, acest „act de mare clemență” (formulările lor) pe care opinia publică nu l-a primit la adevărata lui valoare, ci „l-a apreciat ca un act de slăbiciune a guvernului”. Ba chiar mai mult masele „ne-au reproșat că suntem slabi, că am uitat toate crimele acestor oameni cari au fost aduși în fața Tribunalului Poporului și că avem milă față de niște oameni cari nu merită”, pentru ca Dej să încheie apoteotic: „noi nu întrebuițăm armele regimului trecut, dar trebuie să dăm satisfacție opiniei publice”¹².

Procesul lui Macici a fost inclus pe ordinca de zi a ședinței F.U.M. din 6 iunie 1945. L. Rădăceanu, luând cuvântul la deschiderea ședinței, cerea ca pentru comutarea pedepsei să fie consultată și comisia interministerială și partidele, iar hotărârea să se ia de comun acord. „În privința comutării pedepsei cu moartea nu s-a procedat așa (...) deodată ne-am pomenit că Pătrășcanu face un raport și Groza declară în numele întregului guvern că este de acord”¹³.

Acest proces a dus și la o nouă polarizare a forțelor politice, pentru că „în noaptea aceea când s-a comunicat țării la radio comutarea pedepsei, au fost banchete și ovații la adresa Regelui și nu a Guvernului”¹⁴. Tot în cadrul aceleiași ședințe se susține că populația ar fi spus „cum, am fost scoși (s.n.) în stradă să cerem condamnarea la moarte și acum sunt grațiați”¹⁵. Fără să-și dorească asta, V. Luca face o afirmație extrem de valoroasă, care infirmă întreaga activitate propagandistică a vremii, conform căreia poporul, de bună voie, ieșea în stradă și cerea „pedeapsa cea mai grea pentru criminali”.

Lotul ziaristilor

Cel de-al doilea lot judecat la Tribunalul Poporului, „lotul ziaristilor fasciști”, este publicat în Monitorul Oficial nr. 119/ 1945 din 29 mai, în timp ce în

¹¹ *Primul proces al criminalilor de război*, București, 1945.

¹² A.N.I.C., fond *Consiliul de Miniștri*, dosar 5/1946, f. 40 – 48 *passim*.

¹³ A.N.I.C., fond *Cancelariei*, dosar 47/1945, f. 3.

¹⁴ *Ibidem*, f. 6.

¹⁵ *Ibidem*.

„Scânteia” apăruse cu o zi înainte. Noul lot cuprindea 14 persoane dintre care, doar 7 arestate la cea dată. Reacțiile propagandistice vis-a-vis de noul proces au fost la fel de bogate ca și în cazul lui Macici, întreaga presă fiind inundată de secvențe de la desfășurarea procesului dar și de comentarii, caricaturi. Actul de acuzare debutează cu o prezentare grotescă a celor 7 inculpați. Ilie Rădulescu, I.P Prundeni sunt catalogați drept huligani, „trei amatori de spectacole sângeroase”, Al. Hodoș este descris într-o manieră abjectă „mătăhălos, cu o expresie de bovină”, iar cei lipsă sunt numiți „eroi ai ordinii hitleriste”¹⁶.

La rândul ei, sentința este acompaniată de articolul de fond din „Scânteia” „Otrăvitorul de suflete” și de o serie de manifestații ale Sindicatului Ziariștilor Profesioniști și ale organizației Apărarea Patriotică, unde cetățenii „indignați” pot lua cuvântul pentru a se exprima împotriva criminalilor¹⁷.

Lotul:

Nu au fost prezenți la proces: Stelian Popescu, Nichifor Crăinic, Romulus Dianu, Grigore Manoilescu, Gabriel Bălănescu, Pantelimon Vizirescu, Aurel Cosma;

Condamnat la moarte și confiscarea averii: Pamfil Șeicaru;

Detențiune grea pe viață și degradare civică timp de 10 ani: Romulus Seișanu;

Detențiune grea pe viață și confiscarea averii: I.P. Prundeni;

Muncă silnică pe viață, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii: Ilie Rădulescu

Detenție grea timp de 20 de ani și degradare civică timp de 10 ani: Ion Dimitrescu, Al. Hodoș;

Detențiune riguroasă pe 12 ani, 5 ani degradare civică și confiscarea averii: Radu Demetrescu – Gyr;

Acuzarea: av. C. Vicol, Ion D. Ion, Alexandra Sidorovici.

Apărarea: Alecu Ionescu pentru. Al. Hodoș (ales). Ceilalți au avocați numiți din oficiu: Florica Cosănceanu pentru Dimitrescu și Seișanu, Cristina Ciobanu pentru Dianu și Prundeni și Teodor Chirist pentru Rădulescu și Gyr.

- apare ca acuzator public și Bunaciu pentru S. Popescu, R. Gyr și Rădulescu;

- recursurile, judecate la 14 iunie, au fost respinse.

Nichifor Crăinic care fugise din București, ascunzându-se la diverse cunoștințe este prins abia în 1948, iar arestarea lui este prezentată într-o așa manieră încât ai impresia că ai de-a face cu cel mai sângeros criminal din istorie.

Vara anului 1945

În mai puțin de trei luni, până la debutul grevei regale, Tribunalul Poporului a mai judecat încă cinci loturi. Procesul primului dintre ele debutează la

¹⁶ *** Ziariștii trădători în fața judecății poporului, în „Scânteia”, din 1 iunie 1945.

¹⁷ „Scânteia”, din 4 octombrie 1945.

13 iunie, sub titlul de „procesul autorilor masacrelor de la Iampol și Râbnița. Pe banca acuzaților erau aduse încă 12 persoane: militari cu funcții la Pretoratul Iampol sau la penitenciarul Râbnița, acuzate de „crime, masacre și jafuri”.

Lotul:

1. Agapie Vasile, fost comandant al lagărelor Vântujeni și Mărculești;
2. Mihăilescu Ioan, fost inspector la Banca Națională;
3. Fotino Dionisie, fost pretor la Iampol;
4. Popescu Gh., fost grefier la pretoratul Iampol;
5. Marinescu Ștefan, fost comandant al Legiunii de jandarmi Râbnița;
6. Delcea Tudor, administrator al penitenciarului Râbnița;
7. Valuța Pintilie, fost gardian la penitenciarul Râbnița;
8. Călugăreanu C-tin, fost gardian la penitenciarul Râbnița;
9. Ivanovici C-tin, fost gardian la penitenciarul Râbnița;
10. Naum Hristu, fost ofițer la lagărul Vapnairka;
11. Follender Alfred, fost internat în lagărul Vapnairka;
12. Paliga Mihail, director al fermei Bogdan Vodă.

Acuzatori publici: Avram Bunaciu și Dumitru Săracu.

Pe 19 iunie s-a dat sentința pronunțându-se 4 condamnări la muncă silnică pe viață, restul acuzaților primind pedepse între 8 și 25 de ani de muncă silnică.

La 28 iunie începe un nou proces. „Lotul odioșilor inchizitori din Transnistria” cuprindea 11 persoane, (tot militari în marea lor majoritate), iar pedepsele au variat între 10 și 25 de ani muncă silnică, la care se adărgă 3 sentințe de închisoare pe viață.

Lotul:

1. gen. rez. Ion Topor, temniță grea pe viață, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii;
2. maior rez. Orășanu Romeo, 20 ani muncă silnică, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii;
3. maior rez. Botoroagă Gh., muncă silnică pe viață, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii;
4. col. rez. Loghin C-tin, detențiune pe viață, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii;
5. sergent maj. Bărbulescu Ștefan, 25 ani muncă silnică, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii;
6. Danelov Mihail, 25 temniță grea, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii;
7. Dan Nicolae, 15 ani muncă silnică, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii;
8. căp. de jandarmi Iliuță Mihail, 25 de ani muncă silnică, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii;

9. Goldemberg Marcu, închisoare corecțională timp de 10 ani, interdicție corecțională timp de 6 ani și confiscarea averii;
10. Dindelegan Iosif;
11. căp. rez. Mazilu Ion, muncă silnică pe viață, degradare civică timp de 10 ani și confiscarea averii.
Acuzatori publici: Al. Sidorovici și C.A. Mocanu.
Președintele completului de judecată: Al. Voitinovici.

Loturile al cincilea, „al schingiuitorilor” și al șaselea, „al autorilor masacrelor de la Mostovoi și Berezovca” sunt judecate în paralel în cursul lunii iulie sub acuzația de tratamente neomenoase aplicate unor cetățeni evrei din taberele de muncă înființate de Antonescu.

Lotul 5

Condamnați la 15 ani temniță grea și 8 ani degradare civică: căp. rez Teodorescu C-tin, Arminiu Petroniu;

Condamnat la 10 ani temniță grea și 3 ani degradare civică: Vlădescu – Wartenberg Al;

Condamnat la ani temniță grea și 6 ani degradare civică: Marinescu Rusen;

Condamnat la 6 ani temniță grea și 3 ani degradare civică: Danalache Toma;

Condamnați la 5 ani temniță grea și degradare civică: plt. Frățescu V., plt. adj. Stancu Ion;

Condamnați la 3 ani temniță grea și 3 ani degradare civică: Saftoiu Aurel, Mușatescu Alexandru, Volcescu C-tin;

Condamnați la 2 ani închisoare corecțională și un an interdicție corecțională: Iosub Jese, Dim I. C-tin;

Condamnat la 1 an închisoare corecțională și 1 an interdicție: Hotăranu Gh; Achitat: Schain Bernard;

Judecați în lipsă: căp. Nesovici Simion, Strul Froim Hersovici.

Acuzatori publici: Vasile I. Stoican și Al. Drăghici.

Președinte complet de judecată: Fărcașiu.

Sunt vizibile discrepanțele între loturile prezentate la începutul procesului și cele de la darea sentinței. Există nume noi (nu se spune de unde au apărut), dar și omisiuni ale unor persoane nominalizate în prima fază. Pentru lotul 5 numele noi sunt cele subliniate. Ceea ce este mult mai interesant, este faptul că tocmai acești „ultimi veniți” primesc pedepsele cele mai grele, și că întâlnim și prima achitare într-un proces politic. De altfel, după judecarea procesului generalului Macici, pedepsele sunt mai mici, iar pedeapsa cu moartea dispare.

Lotul 6

Condamnați la muncă silnică pe viață, 10 ani degradare civică și confiscarea averii: col. Pop Leonida, lt. Herghețliu Aurel, plt. Constantinescu D-tru,

sgt. maj. Lungu Aurel, jandarm Căliman Franț (contumacie), Kiș Pavel (contumacie),
câp. Bălăceanu Aurel, Dindelegan Iosif;

Condamnat la 25 ani muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea averii: plt. Teodorescu C-tin;

Condamnat la 20 muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea averii: plt. Terțeanu D-tru;

Condamnat la 12 ani muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea averii: maior Ambruș Romulus;

Condamnați la 10 ani muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea averii: Apolozan Teodor

Achitați: lt. col. Ursuleanu Octavian, câp. Ionescu Radu, jandarm Pierdevară Al.;

Dosarul retrimis pentru completare de cercetare: gen. Iliescu Mihai.

Acuzator public: A.C. Mocanu.

Președintele completului de judecată: Al. Voitinovici.

Dindelegan Iosif, fost pretor în județul Moghilău, găsit vinovat și condamnat la muncă silnică pe viață fusese anunțat în „Scânteia”, din 28 iunie, ca făcând parte din lotul al patrulea, pentru ca în final să fie judecat o lună mai târziu.

În ultima lună de activitate a Tribunalului Poporului (din anul 1945) sunt judecate alte trei procese: „lotul polițiștilor fasciști și schingiuitori” sau „călăii de la Siguranță”, un nou lot al călăilor din Transnistria și „lotul schingiuitorilor de la Consiliul de Patronaj și al zbirilor de la Roman și Bacău”.

Lotul 7

Condamnați la muncă silnică pe viață (contumacie) și confiscarea averii:

Talfarn Ion, Prunescu Ioan, Dumitrescu Sava, Vasilache Petre, Constantinescu Gh.,
Baliciu Ioan, Preda Petre, Vlădescu Petre, Gușă N., Corcoz N.,

Condamnat la 25 ani muncă silnică și confiscarea averii: Iagolnița Emil;

Condamnat la 15 ani temniță grea și confiscarea averii: Sănăuceanu Mihail;

Condamnați la 10 ani temniță grea și confiscarea averii: Lepădatu
Haralambie, Dârlea Nicolae, Vitan David;

Condamnat la 6 ani temniță grea și confiscarea averii: Crivăț Gh.;

Condamnați la 5 ani temniță grea și confiscarea averii: Georgescu Ioan,
Renhardt Ioan, Lucin Vladimir,

Condamnat la 3 ani temniță grea și confiscarea averii: Ionescu Traian.

Nu s-a stabilit nici un verdict pentru Niculescu Mircea.

Acuzarea: Al. Drăghici.

Completul de judecată: Al. Făruciu (președinte), Al. Crețu, Ispas Stoian,
Marin Teodorescu, Rujin Nicolae, Sulică Marin, Cristescu Gh., Oprîșan Nicolae,
V. Ionescu.

În acest al șaptelea proces s-au judecat în fapt trei loturi, lotul de la Siguranță (primii 7), lotul de la Prefectură și lotul de la Cernăuți (ultimii 2). Și în

acest caz există o persoană care nu și-a primit sentința (Niculescu), iar pedepsele cele mai grele au fost date celor judecați în contumacie.

Lotul 8

Condamnați la muncă silnică pe viață și confiscarea averii: gen rez Ghienaru N. (contumacie), lt. col. Busuiuceanu T., Giur Nicolae (contumacie);

Condamnat la 25 ani temniță grea și confiscarea averii: plt. rez. Popescu Ion;

Condamnat la 20 ani muncă silnică și confiscarea averii: serg. Botezatu Șt.;

Condamnat la 15 ani muncă silnică și confiscarea averii: lt. rez. Gogorici Gh.;

Condamnați la 10 ani temniță grea (închisoare corecțională sau muncă silnică) și confiscare averii: plt. Bănică Matei, căp. jandarmi Bideni Șt., Mircea Ion;

Condamnați la 5 ani închisoare corecțională și confiscarea averii: lt. col. Niculescu Victor, col. Ursuț Gh.;

Condamnat la 3 ani închisoare corecțională și confiscarea averii: maior jandarmi Georgescu C-tin;

Achitată: Curcă Eugenia.

Acuzarea: Dumitru Săracu.

Completul de judecată: Al. Voitinovici (președinte), Băzu Vasile, Dinulescu Nicolae, Dragomirescu Remus, Lăpușneanu C., Păuna I., Niță Vasile, Țiulescu V., Ioniță Dumbravă.

Lotul 9

Condamnați la 20 ani temniță grea și confiscarea averii: Mihail Crich (apare și ca Ludwig Krich),

Condamnați la 10 ani temniță grea și confiscarea averii: Ursu Aristide, Nestovici Simion, Ștrul Froim Herșcovici, Constantiniu Traian, Pipa C. Nicolae

Condamnat la 5 ani temniță grea: Șerban Gh.;

Condamnați la 3 ani temniță grea: Morjan Ion, Șerban D-tru;

Achitați: Nedelea Ion, Nedelea Viorel, Marin Marga, Sovailescu C-tin;

Nu s-a stabilit nici o sentință pentru Preda Gheorghe.

Acuzatori: Petre Grozdea și Stoican.

Președintele completului de judecată: A. Fărcașiu.

Și de această dată sunt două persoane care între prezentarea lotului și anunțarea sentinței dispar. Chiar dacă în Monitorul Oficial sunt introduse și o parte din jurnalele Consiliului de Miniștri, cele referitoare la procesele politice sunt puține ca număr și, din păcate, în marea lor majoritate irelevante. Singurele mențiuni de acest tip, din anul 1945, apar în numărul din 7 aprilie (ordonată arestarea următoarelor persoane: gen. Șteflea, gen. Potopeanu, gen. Trincu, gen. Trestioreanu (singurul judecat), gen. Nasta, gen. Korne și gen. Teodorescu) și în cel din 16 aprilie (alte 16 persoane din care doar 2 vor fi incluse în lotul Macici, sub acuzația de abuzuri și violență, chiar dacă printre arestați se află și persoane acuzate de omor).

Pentru anul 1945, informații bogate putem găsi doar în ceea ce privește formarea completelor de judecată, cât despre componența loturilor, ea este lăsată în subsidiar. Există totuși o rubrică, la sfârșitul fiecărui număr, „Ordonanțe de înfățișare”, unde apar din când în când și informații de la Tribunalul Poporului. Este cazul numărului din 12 mai când sunt chemați, pentru a se înfățișa consilierului Ilie Țabrea: Niculescu Mihail, zis Coca, (lt. col. de jandarmi în rezervă, fost pretor militar în orașul Odessa), alături de Ionescu Radu, Bălăceanu Eugen, Popescu Cristodor, Ambrus Romulus, Haraga Ion, Wielentz Alfred, Dumitrescu Mihail, Năstasă Ion, Solomon Ștefan, Bulatu D-tru, Cuvila Covete Serghie, Mihailinc C-tin, care vor face parte din primul lot de judecați, împreună cu alte 25 de persoane. Două zile mai târziu sunt emise și mandatele de arestare pentru Bulatu, Haraga, Solomon, Mihailiuc și pentru alte două persoane: Niță Marin (șef de post în comuna Obodovca) și Anghel Gh. (sergent major) pe care nu le vom regăsi și pe banca acuzaților în 1945.

Tot în Monitorul Oficial apar și liste cu persoane eliberate de către Tribunalul Poporulul, dar pe acestea întâmim nume care nu au fost menționate la arestați până acum, nici în presă, nici în monitor. În iunie apar 3 noi nume pentru înfățișare la Ilie Țabrea: Popescu Gh., Văluță Pintilie, Călugăreanu care vor face parte din lotul trei.

Modul acesta de prezentare a desfășurării cercetărilor pune în evidență arbitrarul sub care erau instrumentate procesele. Altfel, cum este posibil ca în Monitorul Oficial să fie anunțată cercetarea a trei persoane, care vor fi implicate într-un proces al cărui debut „Scânteia” îl anunțase încă dinainte ca aceste persoane să fie anchetate.

Cu toate că activitatea Tribunalului Poporului este suspendată, procesele continuă a fi judecate de Curtea Marțială. Cel mai important dintre ele este cel al „organizației T” din care făceau parte: Țețu, Boghea, Flueraș, Măglașu, Adriana Georgescu (șefa de cabinet a generalului Rădescu), etc. „Scânteia” anunță deschiderea procesului pe 6 septembrie, în fața unui Complet compus din I. Negreanu (președinte), Niță Nicolau, Ilie Crețulescu și a acuzatorului Iorgu Popescu. De fapt, procesul a început câteva zile mai târziu pentru că avocații apărării au cerut studierea dosarelor. „Profitându-se” de întrerupere este schimbat Completul de judecată : Al. Petrescu, col. Tașcău.

Acuzații sunt în inmajoritate inembri ai organizațiilor de tineret ale P.N.Ț. și P.N.L., dar cu toată bestialitatea interogatoriilor la care fuseseră supuși de Nicolski, nu vor face declarații prin care să incrimineze partidele istorice. Pedepsele primite au fost de privare de libertate, cele mai mari dintre ele fiind date lui Țețu și Adrianei Georgescu.

Tot la Curtea Marțială sunt judecate și două procese ale „legionarilor teroriști”, procesul organizației „Partizanii naționaliști români” și cel al „polițiștilor

care au eliberat pe legionari de la Prefectură, în timp ce secția sa din Brașov a condamnat 46 de legionari „ce formaseră un centru terorist în munții Bârsei”¹⁸.

Anul 1946

Anul 1946 debutează cu anunțarea unor anchete desfășurate la Tribunalul Poporului din Cluj, în timp ce similarul lui din București își reîncepe activitatea din 16 februarie, cu reluarea procesului Centralei Evreilor, exact din punctul în care se opriseră cu un an în urmă. Numiți de propagandă ca spoliatori ai populației evreiești, cei 5 inculpați erau judecați pentru legăturile lor cu Gestapo-ul.

Lot.

1. V. Isăceanu, muncă silnică pe viață, degradare civică pentru 10 ani și confiscarea averii (contumacie);
2. Dr. Nandor Gingold, detenție grea pe viață, degradare civică pentru 10 ani și confiscarea averii;
3. Adolf Grosman – Groza, 15 ani detenție grea, degradare civică pentru 10 ani și confiscarea averii;
4. A. Wiellman, 20 ani detenție grea, degradare civică pentru 10 ani și confiscarea averii;
5. Jacques Leon, 12 ani detenție grea, degradare civică pentru 10 ani și confiscarea averii;

Completul de judecată era prezidat de Al. Voitinovici, în timp ce acuzatori publici fuseseră numiți: A. Schreiber și M. Mayo

Cel de-al doilea proces judecat de Tribunalul Poporului este cel al generalului Voiculescu (procesul „călăilor autori ai masacrelor din Bucovina și Basarabia”¹⁹). Cel de care era legat numele lotului, generalul Voiculescu, fost guvernator al Basarabiei între 1941 – 1943 fusese arestat cu mai bine de un an în urmă, fiind inclus în „lotul Antonescu”, publicat în „Scânteia” din 2 februarie 1945. Alături de el, în acest proces, au mai fost implicați conducătorii jandarmeriei din Basarabia, acuzați de a fi creat lagăre și de comportament abuziv față de evrei (internări în ghetouri, deportări, etc.)

Lot:

Condamnați la muncă silnică pe viață: gen. Voiculescu C-tin,
câp. Ochișor Al., lt. col Petală Marcel, plut. Scobioară Al., plut. G. Tomiță;
Condamnat la 20 ani muncă silnică: plut. Stoenescu Ion;

¹⁸ „Scânteia”, din 4 octombrie 1945.

¹⁹ „Scânteia”, din 24 februarie 1945.

Condamnați la 15 ani muncă silnică: plut. Mincu Filip, Plut Barbu Radu, lt. col. Meculescu Teodor;

Condamnați la 5 ani muncă silnică: lt. col. Mănecuță Ion, lt. col. Drăgulescu Traian.

În luna martie sunt judecate alte 4 procese: cel al militarilor care au maltratată prizonieri sovietici (judecat de Al. Crețu, avându-l ca acuzator public pe Petre Grozdea), al criminalilor de război vinovați de decimarea evreilor (Completul de judecată condus de Al. Voitinovici, în timp ce C. Mocanu asigură acuzarea), ambele la Tribunalul Poporului din București, în timp ce la Cluj are loc procesul criminalilor de război din Ardeal și cel al „asasinilor țăranilor din Ardeal”. Col. Petală Marcel, care fusese judecat (în contumacie) și în procesul gen. Voiculescu fiind condamnat la muncă silnică pe viață, apare din nou în boxa acuzaților și în procesul militarilor care au maltratată prizonieri sovietici.

Procesul marelui Antonescu

Aprilie începe în forță cu anunțarea procesul „foștilor miniștri legionaro – antonescieni” (pentru data de 25 aprilie), pe care Silvin Brucan îl numește „procesul marilor vinovați”²⁰. Lotul cuprindea 17 persoane, majoritatea legionari, din care erau arestați doar 9 (cei subliniați) urmând a fi judecați de un complet condus de omni prezentul Al. Voitinovici.

Lot:

Titus Dragoș, gen. Gh. Dobre, I.C. Marinescu, gen. Popescu D-tru, Traian Brăileanu, dr. Tomescu Petre, Mareș N., gen. Petrovicescu, Bușilă C-tin, Sima Horia, M. Sturdza, Iasinschi V., Protopopescu I., Georgescu Cornel, Dănulescu C-tin, Dimitriuc V., Papanace C-tin.

Cinci zile mai târziu se anunță că procesul guvernului Antonescu se amână de la 25 aprilie la 6 mai, făcându-se modificări consistente și în componența lotului.

Lot:

Mareșal Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Horia Sima, C-tin Pantazi, gen. C-tin Z. Vasiliu, Titus Dragoș, gen. Gh. Dobre, Ion Marinescu, Traian Brăileanu, gen. D-tru Popescu, gen. C-tin Petroviceanu, C-tin Dănulescu, C-tin Bușilă, Nicolae Mareș, Petre Tomescu, Vasile Dimitriuc, Mihail Sturdza, Ioan Protopopescu, Corneliu Georgescu, C-tin Papanace, V. Iașinschi, Gh. Alexianu, Radu Lecca, Eugen Cristescu.

Complet de judecată era prezidat de cine altul decât Al. Voitinovici, în timp ce acuzarea era asigurată de: V. Stoican, D-tru Săracu și C. Dobrian.

Conform regulamentului de funcționare a Tribunalului Poporului, completul de judecată urma a fi alcătuit și din reprezentanții partidelor politice. Considerându-i pe cei ce urmau a reprezenta P.N.Ț. și P.N.L. nesiguri, s-a hotărât

²⁰ „Scântea”, din 15 aprilie 1945.

ca în componerea tribunalului să intre reprezentanții tuturor partidelor care făcuseră parte din guvern în martie 1945, iar pentru mai multă siguranță, reprezentantul P.N.Ț., prof. Constantin Lăpușneanu a fost înlocuit cu Teodora Iorgulescu (casnică), și obligat să-și dea demisia. Înlocuirea acestuia, considerată viciu de procedură (a demisionat după ce fusese schimbat) a fost folosită de avocații apărării la recurs, dar fără nici o finalitate²¹.

Ingerințele politicului în juridic pot fi cel mai bine demonstrate prin intermediul acestui proces, deoarece la ora actuală sunt cunoscute numeroase documente de arhivă. Astfel, reprezentanții diplomați ai occidentului au anunțat statele lor de origine despre condamnarea mareșalului la moarte înainte ca sentința să fie făcută publică. În plus, în sala de judecată fuseseră aduși oameni care să facă atmosferă vociferând „la moarte, trădătorul, la moarte, criminalul!”²². Însuși Al. Voiuinovici, președintele Completului de judecată, recunoaște că a primit în timpul procesului un telefon de la cineva de sus care-i sugera ca Maniu să fie adus imediat pentru a-și semna depoziția (le era frică să nu se răzgândească), iar în timpul interogatorului să se încerce evitarea ridieării chestiunii Basarabiei²³.

„Știm că procesul lui Antonescu a fost instrumentat de ruși, că ei l-au ținut vreme îndelungată în U.R.S.S., unde l-au și interogat (...) Crezi că rușii i-au cerut părerea lui Dej sau regelui, în legătură cu deciziile privindu-l pe Antonescu? Îl considerau criminal de război împotriva U.R.S.S. (...)”²⁴. Dacă în acest caz poate fi luată în considerare explicația lui Maurer conform căreia, Antonescu fiind comandantul unei armate aiate germanilor, și la fel ca și liderii acesteia din urmă, criminal de război, în restul proceselor ingerința sovietică este gratuită.

Încă din primele zile ale lunii mai sunt publicate numeroase articole în care „toată lumea” își exprimă satisfacția față de adueerea în boxa acuzaților a lui Antonescu. Propaganda făcută acestui proces a fost imensă, atât înainte, cât și după desfășurarea lui. În acest sens a fost tipărită și broșura „Procesul marii trădări naționale”. Fără a falsifica declarațiile celor implicați în proces, prin trunchierea lor, prin scoaterea părților care nu conveneau noului regim s-a obținut efectul dorit. Printr-o simplă comparație cu textul original al procesului, apărut sub îngrijirea domnului Marcel Ciucă, începând cu anul 1995, observăm că au fost scoase din context toate referirile făcute la Basarabia și Bucovina.

Apărarea celor acuzați a fost asigurată de C. Paraschivescu-Bălăceanu, decanul Barbului Ilfov, pentru Ion Antonescu, Eugen Ionescu pentru M. Antonescu, Paul Roșu pentru C.Z. Vasiliu, Crăciun Șerbănescu pentru Titus Dragoș, Antofiloiu pentru D. Popescu, Anghel Dumitrescu pentru generalul Dobre și Emil Socor pentru Ion Marinescu, Paul Iliescu pentru Petrovicescu, Gh. Mihail pentru Tr. Brăileanu, Iancu Vasiliu pentru C. Bușilă, etc.. Alegerea lui Bălăceanu a

²¹ ****Procesul mareșalului Antonescu*, p. 25.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, p. 22.

²⁴ Lavinia Betea, *Maurer și lumea de ieri. Mărturii despre stalinizarea României*, p. 66.

fost motivată prin faptul că nu era membru de partid, dar ulterior va trece cu arme și bagaje de partea comuniștilor, publicând în „Scânteia” un articol sub titlul de „Criminalii legionari să-și primească pedeapsa meritată!”.

Sunt citați ca martori Iuliu Maniu, Gh. și Dinn Brătianu, Tudor Arghezi, dar și C. Vasiliu- Râșcanu, Gh. Tărărăscu, M. Ghelmegeanu, L. Pătrășcanu, V. Eftimiu, P. Groza, M. Ralea, P. Constantinescu-Iași, etc.. În paralel cu desfășurarea procesului sunt organizate ample manifestații și mitinguri de protest în întreaga țară. Presa, la rândul ei, consacră ample spații procesului. „Scânteia”, „România liberă”, „Universul” și ziarele sateliților politici folosind un ton dur, și în unele locuri chiar sarcastic, se întrec în a-i portretiza pe acuzați în culorile cele mai sumbre, în timp ce „Dreptatea” se întreabă dacă nu teama de discuții incomode i-a făcut pe unii dintre martori, ajunși între timp miniștri să nu se prezinte la proces?

Condamnat la moarte, mareșalul a refuzat să ceară grațierea. A făcut-o avocatul său și cu toate intervențiile lui Mihai I pe lângă Pătrășcanu și Groza sentința a fost executată²⁵. Sentința a fost pronunțată în ședința din 17 mai, iar alături de mareșal, la moarte au mai fost condamnați Mihai Antonescu, C.Z. Vasiliu, C. Pantazi, Eugen Cristescu, Gh. Alexianu, Radu Lecca, și (în contumacie) Horia Sima, C. Papanace, Corneliu Grigorescu, I. Protopopescu, M. Sturza și V. Iașinski, restul primind: detenție pe viață (C. Dănuțescu, V. Dimitriuc, Gh. Dobre, C. Petrovicescu), 20 ani temniță grea (Tr. Brăileanu, I. Marinescu), 15 ani închisoare (P. Tomescu și T. Dragoș) și 10 ani închisoare (D. Popescu, C. Bușilă, N. Mareș).

Pe 18 mai, în aceeași zi cu publicarea sentinței, în presă este însoțit un nou lot de criminali de război aduși în fața Tribunalului Poporului, pentru ca a doua zi să fie anunțat procesul celui de-al șaptelea lot de la Tribunalul Poporului din Cluj. Pe 20 mai, pe prima pagină este publicat un nou comunicat al Tribunalului Poporului prin care este anunțată arestarea celorlalți membri ai guvernului Antonescu. Existaseră opinii (M. Romniceanu) pentru o judecare separată a tehnicienilor de legionari, care însă nu au fost luate în calcul de guvern. Presa continuă cu ecourile procesului Mareșalului până la începuturile lunii iunie când este executată sentința, deoarece recursurile judecate de un Complet de judecată alcătuit din T. Tănăsescu (președinte), I. Predovici, Al. Minculescu, Tuliu Deutte, I. Popescu și Iosif Munteanu și avându-l ca procuror pe Papadopol Mihail au fost respinse pe motiv că nu au fost întemeiate.

Procesul lui Antonescu a fost printre puținele care au suscit un dialog în contradictoriu în cadrul ședințelor Consiliului de Miniștri. Problema care s-a pus vis-a-vis de acest proces a fost dacă vor fi judecați toți cei care au făcut parte din guvern, indiferent de culpabilitate sau se vor face nuanțări. Chiar dacă au existat voci (ex.: Vasiliu-Râșcanu, P. Bejan) care au propus o mai mare flexibilitate în actul judecătoresc, cerând să se facă distincție între cei care au ordonat și cei care au fost obligați să execute, nu s-a ajuns la nici un compromis. Argumentul invocat

²⁵ Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Mihai I al României*, București, 1991, pp. 159 – 160.

pentru refuz au fost masele care ar privi ca o slăbiciune a guvernului cazul în care unii dintre miniștrii antonescieni n-ar fi judecați²⁶.

Ultimele zile ale Tribunalului Poporului

Cum numărul proceselor judecate la Tribunalul Poporului era mic în raport cu așteptările noilor guvernanți (în vara anului 1945 fuseseră întocmite dosare referitoare la 3954 de persoane, fiind condamnate 943 din 811 dosare, iar 303 persoane din 117 dosare –numite și afaceri –au fost achitate²⁷), la 24 iunie este anunțată prelungirea termenului de funcționare a acestei instanțe până la 28 iulie, chiar dacă în cadrul ședinței de guvern din 31 ianuarie 1946 se estima că termenul nu va fi prelungit dincolo de 1 iunie 1946, urmând ca după acest termen procesele să fie judecate de instanțe special create²⁸.

Discuții despre funcționarea Tribunalul Poporului au loc și pe 12 iunie 1947, într-o ședință de guvern, când Lucrețiu Pătrășcanu menționa: „s-au constatat o serie întreagă de curențe ale justiției, atât la Tribunalul Poporului, cât și la instanțele Curților Criminale”²⁹; motiv pentru care propune prelungirea termenului. Proiectul va fi amânat pentru a fi pus în concordanță cu tratatul de pace și ulterior se va renunța de tot la ideea revigorării Tribunalului Poporului.

La 27 martie are loc o ședință a acuzatorilor publici având pe ordinea de zi discutarea cazurilor criminalilor de război, (scop: cererea reînființării Tribunalului Poporului), la care au luat parte Teohari Georgescu, Lucrețiu Pătrășcanu, Al. Sidorovici, Bunaciu, Săracu, Stoican, Lepădătescu și Drăghici. În discuțiile acestora sunt atinse și o serie de probleme deosebit de interesante și totodată valoroase pentru demersul nostru. Drăghici deschide discuția despre activitatea Tribunalului Poporului spunând „rostul său era altul și el n-a fost atins. Adică rostul său era de a pedepsi pe toți criminalii de război, ori noi suntem departe de aceasta”³⁰. Cauzele, din punctul lui de vedere, sunt: lipsa arhivei Serviciului Secret pe care Bodnăraș le-a luat-o, sistemul pilelor și relațiilor (ex: comandantul jandarmeriei din Transnistria, generalul Iliescu a fost eliberat după intervenția lui Constantin Titel Petrescu, dar și eliberarea lui Iorgu Popescu la intervenția rușilor), retractarea declarațiilor „dacă la început veneau mulți martori și făceau declarațiuni, mai târziu (...) reacțiunea se întărea, mulți martori veneau și retractau declarațiile date”³¹. Nici acuzatorii nu și-au făcut toți „datoria”, Poca, Rolescu și

²⁶ Ședința Consiliului de Miniștri din 2 mai 1946.

²⁷ A.N.I.C., fond *Cancelarie*, dosar 47/1945, f. 17.

²⁸ Ședința Consiliului de Miniștri din 31 ianuarie 1946.

²⁹ A.N.I.C., fond *Consiliul de miniștri*, dosar 6/1947, f. 9.

³⁰ A.N.I.C., fond *Cancelariei*, dosar 6/1947, f. 1.

³¹ *Ibidem*, f. 3.

Grozdea necondamnând pe nimeni în 2 ani. Ca o concluzie, Drăghici spune „sunt sigur că au scăpat 70% din criminalii de război”³².

Bunaciu, la rândul său, consideră că o mare parte din probe (mai ales arhive) au dispărut în intervalul dintre 23 august și începerea activității Tribunalului Poporului. În plus, activitatea tribunalului a fost îngreunată și de faptul că marea majoritate a proceselor judecate erau pentru „crime” petrecute în afara granițelor, și, în consecință, probele au fost extrem de puține. Comutarea pedepselor este privită și ea ca o cauză a eșecului acestui experiment, pentru că a dus la demobilizarea maselor, dar de departe, greva regală a marcat o ruptură în activitatea Tribunalului Poporului, prin întreruperea, din august 1945 – martie 1946. Alături de acestea, în categoria cauzelor subiective sunt incluse: lipsa de vigilență și lipsa de interes a guvernului și chiar a Partidului (opinia îi aparține lui D. Săracu).

Sovieticii sunt priviți și ei ca vinovați pentru că nu s-au cointerestat suficient de mult „sovieticii ne-au promis materiale și în procesul Antonescu și nu ne-au dat nimic”³³, dar interesant este că și partidul este trecut printre vinovați pentru că din cauza dezinteresului său „Tribunalul s-a născut ca un copil mort”³⁴.

Și Stoican împărtășește părerea că partidul are și el vina lui. „În regimul în care suntem de multe ori am avut de luptat – pot s-o spun aici – cu însuși primul ministru, care m-a chemat și a țipat la mine (...) că el a dat anumite directive de politică generală și noi nu le-am respectat. Desigur că în felul acesta nu puteam face ce vroiam”³⁵. Privită dintr-o altă perspectivă, replica lui Stoican este cea mai bună dovadă pentru demonstrarea teoriei că politicul a intervenit în activitatea justiției, mergând chiar până la hotărârea celor care vor fi judecați și ce pedepse li se vor da.

În urma prelungirii termenului de funcționare a Tribunalului Poporului pe 26 iunie sunt rejudecați (de un Complet avându-l în frunte pe Al. Crețu și ca acuzator public pe C. Mocanu) Mareș, Bușilă și gen. D-tru Popescu. Sentința inițială este menținută. Un al doilea recurs judecat este cel al lui Titus Dragoș, Emil Iagolnița, col. Chihaia, Gogorici Gh., Tănăsescu C., Trandafirescu Al., Georgescu D. și Morjan.

Dizolvarea Tribunalului Poporului a dus la transferarea proceselor politice la Curțile de Apel sau către Curțile Marțiale. Începând cu luna august spațiul consacrat proceselor politice se micșorează ne mai fiind întâlnite decât scurte note prin care este anunțată începerea unui nou proces sau sentința. (ex: „Scânteia” din 18 august când pe pagina 3 găsim, atât actul de acuzare împotriva lui Horia Cosmovici, fost ministru antonescian, lt.- colonelului Perju C-tin, colonelului Manea Cristea și al plutonierului Bordei Ion, cât și sentința în procesul

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*, f. 5.

³⁴ *Ibidem*, f. 6.

³⁵ *Ibidem*, f. 7.

conducătorilor organizației „Sarmisegetuza” –proces al cărui Complet de judecată este prezidat de Al. Petrescu).

Deși în luna septembrie este anunțată ancheta organizațiilor subversive „Sumanele Negre”, „Graiul Sângelui”, „Elena Basarabescu” și „M.N.R.”, procesul pe care „Scânteia” îl găzduiește în paginile sale, pe spații ample, este cel al lotului de miniștri antonescieni, desfășurat între 4 –11 octombrie. Ceea ce diferențiază acest proces față de celelalte de până acum, cel puțin la nivel propagandistic, este absența comentariilor de după proces (sentința lui nu a fost primită cu satisfacție de nimeni, nu s-au mai organizat manifestații pentru a saluta rezultatul judecării).

Ultimul proces de anvergură al anului are loc între 12 –20 noiembrie, din cei 91 de acuzați pe bancă aflându-se doar 57. Învinuirea principală: apartenența la organizațiile subversive „Haiducii lui Avram Iancu” –divizia „Sumanele Negre”, și „Graiul Sângelui”. Pătrășcanu propusese judecarea acestui proces în timpul campaniei electorale, pentru că, vorba lui Luca „Nu trebuie uitat scopul: compromiterea și distrugerea <<partidelor istorice>>³⁶.

Lot:

Condamnați la muncă silnică pe viață: gen. A. Aldea, gen. C. Eftimiu, lt.-col Plesnilă, av. N. Alexandrescu, D. Șteanță, N. Paliacu, amiral Horia Măcelariu (contumacie), M. Fărcășanu (contumacie); V.V. Brătianu (contumacie), H. Comaniciu (contumacie), Boșca Mălin(contumacie), I.S. Bălan (contumacie), I. Alexandrescu (contumacie), I. Comșa (contumacie), S. Grigore (contumacie), I. Nistor (contumacie), M. Pop (contumacie), pr. I. Spănu (contumacie), pr. Valer Antal (contumacie), Marius Iacobescu, (contumacie), serg. Comaniciu (contumacie), D. Crăciun, (contumacie), Rebreanu (contumacie), prof. Gh. Manu (contumacie), Th. Manicatide (contumacie), N. Chiselicescu (contumacie),Th. Netta(contumacie), L. Niculescu (contumacie);

Condamnați la 20 ani muncă silnică: av. N. Calleya, cpt. Tanțu;

Condamnați la 15 ani muncă silnică: V. Negrescu, cpt. D. Popa, cpt. M. Criveanu, V. Sassu;

Condamnați la 10 ani muncă silnică: maior Brezeanu, lt. M. Holban;

Condamnat la 7 ani muncă silnică: cpt. pr. Toma Victor;

Condamnați la 5 ani muncă silnică: lt. Ilie Borș, Gh. Kintescu, E. Potolschi, I. Pascu, Șt. Stroescu, maior Ghertner, Cornel Pop, Marius Pop, Elena Penescu;

Condamnați la 2 ani închisoare: Th. Brutu, Oct. Fedorciuc, I. Groșanu, Gh. Stănescu, gen Rădescu (contumacie), Rozina Simionescu (contumacie), st. Șt. Alexandrescu (contumacie), Gh. Antal (contumacie), Smaranda Brăescu (contumacie), Șt. Răsnoveanu (contumacie), Leon Blaga (contumacie), Elena Maleș (contumacie), Gh. Popescu (contumacie), M. Rosner (contumacie), V. Slăvoacă (contumacie);

Condamnați la 1 an închisoare: Valer Roban, M. Ungureanu, Bichigeanu, I. Vulcănescu;

³⁶ A.N.I.C., fond *Cancelarie*, dosar 42/1946, f. 2.

Condamnați la 8 luni închisoare: P. Dobrescu, Șt. Boeru, 8 luni închisoare;

Condamnat la 7 luni închisoare: dr. Ilie Lupu;

Condamnați la 6 luni închisoare: Anghel Capră, Gh. Vintilă, Horațiu Coretin, lt. col. Constantinescu, lt. V. Coifan, cpt. M. Kochinos, Al. Bertume, S. Ghinea;

Achitați: dr. Ionel Pop, Tarquiniu, Priscu, cpt. Breazu, plut. Sceau, plut. Cojocaru, plut. Calotă, maior Motorga, col. N. Bucur, M. Cioică, Radu Vălsănescu, cpt. N. Dumitrescu, I. Pârvătoiu;

Proces disjuns: Elvira Olteanu.

Ceea ce aduce nou acest proces al organizațiilor paramilitare este o prezență mai masivă a femeilor, un număr de acuzați foarte mare pentru un singur proces, numeroase achitări și sentințe relativ mici pentru marea majoritate a celor din lot.

THE PEOPLE'S COURT – AN INSTRUMENT OF POPULAR JUSTICE

- Abstract -

On 23rd of August 1944, Romania changed its options regarding the war joining the Allies' forces. On 12th of September 1944 Romania signed a Truce Convention where the 14th article stipulated the cooperation with the High Allies' s Commandment for arresting and judging all the individuals accused of war crimes.

Starting from this article, the new government from Bucharest modified the entire existing legislation, adopting new special laws regarding the punishment of war criminals and sanctions against the crimes committed against the allies' military forces.

Especially for that a People's Court was created in 1945 but the effect our authorities expected wasn't met.